

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 17.1.2018.
COM(2018) 23 final

2018/0007 (NLE)

Prijedlog

PREPORUKE VIJEĆA

**o promicanju zajedničkih vrijednosti, uključivog obrazovanja i europske dimenzije
poučavanja**

{SWD(2018) 13 final}

OBRAZLOŽENJE

1. KONTEKST PRIJEDLOGA

• Razlozi i ciljevi prijedloga

Kao što je predsjednik Juncker naglasio u govoru o stanju Unije 2017., „Europa je više od jedinstvenog tržišta. Više od novca, više od eura. Uvijek su najvažnije bile vrijednosti.”¹ U članku 2. Ugovora o Europskoj uniji navedeno je da se „Unija temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina. Te su vrijednosti zajedničke državama članicama u društvu u kojem prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost i jednakost žena i muškaraca.”

Te su zajedničke vrijednosti temelj naših nacionalnih demokracija i odraz onoga što jesmo. Osim toga, one čine srž Unije koja je uspjela ujediniti zemlje, zajednice i ljude u jedinstveni politički projekt kojim je omogućeno najdulje razdoblje mira u povijesti Europe. To se razdoblje proteže od prevladavanja najtežih podjela u Europi neposredno nakon Drugog svjetskog rata pa sve do njezina ponovnog ujedinjenja s državama srednje i istočne Europe nakon 1989. Te vrijednosti, na kojima se temelji mirna, socijalna i demokratska Unija, nisu važne samo unutar Europe, već predstavljaju Uniju i u svijetu.

Kao što je istaknuto u Dokumentu za razmatranje o socijalnoj dimenziji Europe, „europska su društva, prema globalnim mjerilima, prosperitetna i imućna. Obilježena su najvećom razinom socijalne zaštite na svijetu i visoko su na ljestvicama blagostanja, ljudskog razvoja i kvalitete života.”² Međutim, iako Unija doživljava snažan rast, a nezaposlenost je na najnižoj razini od 2009., mnogi ljudi još uvijek iskazuju tjeskobu i zabrinutost za budućnost, posebice za mlađe naraštaje. Unija i njezine države članice suočene su s mnoštvom izazova, među kojima su populizam, ksenofobija, razdorni nacionalizam, diskriminacija, širenje lažnih vijesti i dezinformacija te izazov radikalizacije. Ti bi fenomeni mogli ozbiljno ugroziti temelje naših demokracija, narušiti povjerenje u vladavinu prava i demokratske institucije te oslabiti osjećaj pripadnosti unutar europskih društava i među njima.

Naša demokracija može funkcionirati samo ako je, i na nacionalnoj razini i na razini cijele Unije, legitimna u očima građana kojima služi. Postoje zabrinjavajuće naznake da neophodno poznavanje zajedničkih vrijednosti te uloge nacionalne i europske demokracije nije dovoljno ukorijenjeno, što može rezultirati njihovim slabljenjem i ugrožavanjem društvene kohezije među državama članicama i na razini čitave Europske unije. Promicanje zajedničkih vrijednosti iz članka 2. Ugovora o Europskoj uniji od ključne je važnosti za jačanje naših nacionalnih demokracija i same Unije.

Kvalitetno i uključivo obrazovanje i osposobljavanje na svim razinama nužno je kako bi se osigurale socijalna mobilnost i uključenost, kako bi se građanima omogućilo stjecanje znanja i vještina potrebnih za uspjeh na tržištu rada, ali i kako bi se promicalo kritičko razmišljanje te dublje razumijevanje naših zajedničkih vrijednosti.

U nekim državama članicama obrazovanje uključuje nacionalni građanski odgoj i obrazovanje. U okviru tog predmeta može se poučavati o razlozima dobrovoljne suradnje i

¹ Govor o stanju Unije, 13. rujna 2017. – https://ec.europa.eu/commission/state-union-2017_hr

² Vidjeti Pogledajte Dokument za razmatranje o socijalnoj dimenziji Europe, COM/2017/0206 final, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-social-dimension-europe_hr.pdf

pridruživanja država članica Europskoj uniji. Nedostatak svijesti o nastanku Unije, razlozima njezina osnivanja i osnovama njezina funkcioniranja otvara prostor za dezinformacije i sprečava stvaranje informiranog mišljenja o njezinim djelovanjima. Štoviše, poznavanje društvene, vjerske i kulturne raznolikosti te baštine, tradicija i političke stvarnosti vlastite zemlje, drugih država članica i zemalja diljem svijeta nužno je za međusobno poštovanje, razumijevanje i suradnju unutar država članica i među njima te u cijelom svijetu.

To će pomoći u očuvanju demokracije na svim razinama i doprinijeti zajedničkom osjećaju pripadnosti na europskoj razini.

Ova se Preporuka temelji na četiri cilja: promicanju zajedničkih vrijednosti na svim razinama obrazovanja, poticanju uključivog obrazovanja, poticanju europske dimenzije poučavanja ne dovodeći u pitanje nacionalne ovlasti u tom području te potpori nastavnicima i nastavnom procesu. Njome se države članice i Komisija potiču na dijeljenje dobre prakse i informacija te na razvoj politika na nacionalnoj razini i razini EU-a. Obveze država članica dobrovoljne su prirode, a svaka država članica odlučuje o vlastitom pristupu njihovoj provedbi.

Kako bi se ti ciljevi postigli, a države članice podržale u svojim nastojanjima, Komisija će poduzeti korake radi poboljšanja virtualne razmjene među školama, posebice putem mreže e-Twinning, te povećanja školske mobilnosti u okviru programa Erasmus+. Europskim strukturnim i investicijskim fondovima može se poduprijeti osposobljavanje nastavnika ili financirati infrastruktura koja omogućuje uključivo obrazovanje.

• **Pozadina**

Ova se Preporuka temelji na Pariškoj [deklaraciji o promicanju građanstva i zajedničkih vrijednosti slobode, snošljivosti i nediskriminacije putem obrazovanja](#) donesenoj na neformalnom ministarskom sastanku održanom u Parizu 17. ožujka 2015. U toj su deklaraciji ministri obrazovanja pozvali na djelovanje na svim razinama vlasti kako bi se ojačala uloga obrazovanja u promicanju građanstva i zajedničkih vrijednosti, čime se jača socijalna kohezija i pomaže mladima da postanu odgovorni, otvoreni i aktivni članovi našeg raznolikog i uključivog društva³. Ujedno su utvrdili četiri glavna cilja suradnje na razini EU-a:

- osigurati da djeca i mladi stječu socijalne, građanske i međukulturne kompetencije promicanjem demokratskih vrijednosti, temeljnih prava, socijalne uključenosti i nediskriminacije te aktivnoga građanstva,
- unaprijediti kritičko razmišljanje i medijsku pismenost, posebice u uporabi interneta i društvenih medija, kako bi se razvio otpor prema podjelama, polarizaciji i indoktrinaciji,
- poticati obrazovanje djece i mladih koji žive u nepovoljnim uvjetima tako da se osigura ispunjenje njihovih potreba unutar sustava obrazovanja i osposobljavanja,
- promicati međukulturni dijalog putem svih oblika učenja u suradnji s drugim relevantnim politikama i dionicima.

Ovom se preporukom nastavlja rad započet u Komunikaciji Komisije o podupiranju sprečavanja radikalizacije koja vodi k nasilnom ekstremizmu⁴ koja je donesena nakon

³ Pariška deklaracija, 17. ožujka 2015. – http://ec.europa.eu/education/news/20150316-paris-education_en

⁴ Komunikacija Komisije o podupiranju sprečavanja radikalizacije koja vodi k nasilnom ekstremizmu, COM(2016) 379 final.

terorističkih napada u Europi. U toj je komunikaciji naglašena važna uloga obrazovanja u identifikaciji i zaštiti mladih osoba koje su u opasnosti od radikalizacije te u uklanjanju uzroka radikalizacije.

Nadalje, u [Rimskoj deklaraciji](#)⁵ od 25. ožujka 2017. navodi se da bi Unija trebala biti takva da se u njoj „*mladima pruža najbolje obrazovanje i osposobljavanje te u kojoj oni mogu studirati i pronaći posao diljem kontinenta*” te da „*čuva europsku kulturnu baštinu i promiče kulturnu raznolikost*”.

U [Bijeloj knjizi o budućnosti Europe](#)⁶ Komisija ističe kako vrijednosti pridonose stvaranju zajedničke povijesti te da „žrtvu prethodnih naraštaja nikad ne smijemo zaboraviti. Ljudsko dostojanstvo, sloboda i demokracija teško su stečeni i nikad ih se ne smijemo odreći. Iako privrženost miru danas ne dijele svi Europljani na isti način kao što su to činili njihovi roditelji i djedovi, te nas temeljne vrijednosti i dalje povezuju.” To shvaćanje dodatno podupire ideja da 70 godina trajnog mira svjedoči o našim zajedničkim vrijednostima i međusobnom razumijevanju.

U svom [Dokumentu za razmatranje o svladavanju globalizacije](#)⁷ Komisija je podsjetila na to da su „jednake mogućnosti pristupa visokokvalitetnom obrazovanju i usavršavanju učinkovit način preraspodjele bogatstva u društvu. Za početak, svim bi dobnim skupinama trebalo osigurati visok standard osnovnog obrazovanja te pristup usavršavanju i razvoju vještina.”

Uoči rasprave o obrazovanju i kulturi u okviru programa čelnika u studenome 2017. u Göteborgu Komisija je kao svoj doprinos raspravi objavila Komunikaciju pod naslovom [Obrazovanjem i kulturom jačati europski identitet](#)⁸. U tekstu je naglašeno da je „u zajedničkom interesu svih država članica da se u cijelosti iskoristi potencijal obrazovanja i kulture kao pokretača otvaranja radnih mjesta, postizanja socijalne pravednosti i aktivnoga građanstva te sredstva za doživljavanje europskog identiteta u svojoj njegovoj raznolikosti.”

• **Dosljednost s postojećim odredbama politike u određenom području**

Uz prethodno navedene inicijative u [Zajedničkom izvješću](#) Vijeća i Komisije za 2015. godinu o provedbi strateškog okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (ET 2020.)⁹ navodi se da „obrazovanje i osposobljavanje imaju važnu ulogu u osiguravanju da se ljudske i građanske vrijednosti koje dijelimo očuvaju i prenose budućim generacijama, u promicanju slobode mišljenja i izražavanja, socijalne uključenosti i poštovanja drugih, kao i u borbi protiv diskriminacije u svim njezinim oblicima”. Nadalje, „uključivo obrazovanje, jednakost, pravednost, nediskriminacija i promicanje građanskih kompetencija” predlaže se kao novo prioritetno područje europske suradnje u području obrazovanja i osposobljavanja.

Komisija je poduzela brojne posebne mjere i aktivnosti. Među ostalim, uspostavljena je Radna skupina za promicanje građanstva i zajedničkih vrijednosti unutar okvira ET 2020., pokrenuta je inicijativa za predstavljanje pojedinaca koji služe kao uzor, a bave se aktivnostima u cilju promicanja socijalne uključenosti te sprečavanja isključivanja i radikalizacije, razvijeni su alati za osobe i organizacije koje rade s mladima u opasnosti od marginalizacije, ustanovljena je Europska nagrada za socijalnu uključenost putem sporta te je

⁵ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/25-rome-declaration#>

⁶ Bijela knjiga o budućnosti Europe, Razmatranja i scenariji za EU27 do 2025. (COM(2017) 2025 final).

⁷ Dokument za razmatranje o svladavanju globalizacije, 10. svibnja 2017. – https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-harnessing-globalisation_hr

⁸ Komunikacija Komisije Obrazovanjem i kulturom jačati europski identitet; COM(2017) 673 final.

⁹ Zajedničko Izvješće Vijeća i Komisije o provedbi strateškog okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (ET 2020) Novi prioriteti za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (SL C 417, 15.12.2015.).

na raspolaganje stavljeno više od 400 milijuna EUR godišnje u okviru programa Erasmus+ za transnacionalna partnerstva kako bi se razvijali inovativni pristupi politikama i prakse na lokalnoj razini kojima se prioritiziraju socijalna uključenost, promicanje zajedničkih vrijednosti i međukulturno razumijevanje.

Štoviše, u okviru paketa Ulaganje u mlade u Europi¹⁰ Komisija je iznijela svoju strategiju za visokokvalitetno, uključivo obrazovanje okrenuto budućnosti, koja obuhvaća konkretne inicijative. U tom je kontekstu Komisija predložila mjere u pogledu uključivog obrazovanja i promicanja zajedničkih vrijednosti, uključujući kontinuirani profesionalni razvoj nastavnika, daljnji razvoj europskog paketa alata za škole te korištenje sredstvima programa Erasmus+ i Obzor 2020. za promicanje dobre prakse u području uključivog učenja.

Ostale su inicijative povezane s ovom Preporukom sljedeće:

- Preporuka Komisije iz 2013. [Ulaganje u djecu: prekidanje kruga prikraćenosti](#)¹¹, u kojoj se naglašava potreba pružanja kvalitetnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te poboljšanja utjecaja koji obrazovni sustavi imaju na jednake mogućnosti,
- [Zaključci Vijeća iz 2014. o planu rada u području kulture u razdoblju 2015.–2018.](#), u kojima se kao prioritet navodi suradnja na politikama EU-a u pogledu doprinosa kulture socijalnoj uključenosti, oslanjajući se pritom na obveze prema kulturnoj raznolikosti i međukulturnom dijalogu iz Europske agende za kulturu,
- Zaključci Vijeća iz 2016. o razvoju medijske pismenosti i kritičkog mišljenja putem obrazovanja i osposobljavanja, u kojima su se države članice složile da su medijska pismenost, kritičko mišljenje i digitalne kompetencije vještine koje su preduvjeti za aktivno sudjelovanje u demokratskom životu i za poboljšanje mogućnosti zapošljavanja te ih, kao takve, trebaju steći učenici svih dobnih skupina,
- Zaključci Vijeća iz 2017. o [ulozi rada s mladima u podupiranju razvoja mladih](#), u kojima su se države članice dogovorile o jačanju suradnje, uzajamnog učenja i razmjene u pogledu promicanja i razvoja životnih vještina među mladima,
- Obnovljeni Okvir ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje¹² iz 2018., u kojem su građanske kompetencije opisane kao sposobnost odgovornog djelovanja i potpunog sudjelovanja u građanskom i društvenom životu na temelju razumijevanja društvenih, ekonomskih i političkih koncepata i struktura te globalnih zbivanja i održivosti. U toj su ažuriranoj verziji Okvira ključnih kompetencija dodatno istaknute građanske kompetencije te je time naglašena uloga građanstva, demokratskih vrijednosti i ljudskih prava u današnjem sve povezanijem globalnom društvu. U njoj se prepoznaje važnost jačanja položaja pojedinaca kako bi djelovali kao odgovorni i aktivni građani koji mogu pridonijeti mirnim, tolerantnim, uključivim i sigurnim društvima. U tom se kontekstu dodatno jačaju medijska pismenost i međukulturne vještine,

¹⁰ Komunikacija Komisije o poboljšanju i modernizaciji obrazovanja, COM(2016) 941; Komunikacija Komisije o razvoju škola i izvrsnosti u nastavi kao preduvjetima za uspješan život, COM(2017) 248; Komunikacija Komisije o obnovljenom programu za visoko obrazovanje, COM(2017) 247.

¹¹ Preporuka Komisije od 20. veljače 2013. Ulaganje u djecu: prekidanje kruga prikraćenosti, 2013/112/EU

¹² [UPUĆIVANJE SE DODAJE NAKON DONOŠENJA]

- Europska godina kulturne baštine 2018., kojom se nastoji podići razina osviještenosti o zajedničkoj povijesti i vrijednostima te potaknuti ljude na istraživanje bogate i raznovrsne europske kulturne baštine,
- Komisijin Akcijski plan za integraciju državljana trećih zemalja iz 2016.¹³, u kojem se naglašava da je integracija ključna za buduću dobrobit, napredak i povezanost europskih društava te da je od zajedničkog interesa za sve države članice,
- Zaključci Vijeća iz 2017. o nadovezivanju na Komunikaciju Komisije od 12. travnja 2017. o zaštiti djece migranata, u kojoj se naglašava važnost ravnopravnog, ranog pristupa formalnom, uključivom obrazovanju, uključujući rani i predškolski odgoj i obrazovanje,
- Zaključci Vijeća o ubrzavanju procesa integracije Roma iz 2016., u kojima se države članice pozivaju da više rade na promicanju jednakog pristupa tradicionalnom, kvalitetnom obrazovanju,
- Zaključci Vijeća o uključivanju raznolikosti kako bi se postiglo kvalitetno obrazovanje za sve iz 2017., u kojima su države članice pristale uvesti mjere za promicanje demokratske i uključive školske kulture, osmisлити mjere kojima se omogućuje rana identifikacija i sprečavanje socijalne isključenosti te potiče bolja suradnja između obrazovanja i drugih relevantnih područja, poput kulture, mladih, sporta, zapošljavanja, socijalne sigurnosti i drugih kanala rada na socijalnoj uključenosti,
- Europske snage solidarnosti, inicijativa koja mladim ljudima pruža mogućnost da u svojoj zemlji ili inozemstvu volontiraju ili rade na projektima korisnima za zajednice i građane diljem Europe. U okviru te inicijative mladi se okupljaju oko projekta izgradnje uključivijeg društva koje podupire ranjive osobe i odgovara na društvene izazove,
- Referentni okvir kompetencija demokratske kulture Vijeća Europe iz 2016.

Dosljednost u odnosu na druge politike Unije

Glavni je cilj ove Preporuke promicanje zajedničkih vrijednosti, uključivog obrazovanja i europske dimenzije poučavanja. Njome se nadopunjuje tekući rad Komisije na provedbi europskog stupa socijalnih prava¹⁴ stoga što se Preporukom dodatno podupire „pravo na kvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje kako bi [svi] održali i stekli vještine s pomoću kojih mogu u cijelosti sudjelovati u društvu i uspješno se kretati na tržištu rada”.

Ova je Preporuka ujedno u skladu s ciljevima iznesenima u Izvješću o građanstvu EU-a za 2017.¹⁵, u kojem je Komisija uvidjela da su potrebni stalni naponi kako bi se osiguralo da svi građani EU-a znaju svoja prava i da mogu u potpunosti sudjelovati u europskom demokratskom procesu. Naglašeno je da je za promicanje osviještenosti o građanstvu EU-a i s njim povezanim vrijednostima među mladim Europljanima koji navršavaju dob u kojoj stječu glasačka prava i među onima koji stječu državljanstvo države članice te u društvu kao cjelini

¹³ Komunikacija Komisije: Akcijski plan za integraciju državljana trećih zemalja; COM(2016) 377 final.

¹⁴ Komunikacija Priopćenje Komisije o uspostavi europskog stupa socijalnih prava; COM(2017) 0250 final.

¹⁵ Izvješće Komisije o jačanju prava građana u Uniji demokratskih promjena Izvješće o građanstvu EU-a za 2017.; COM(2017) 030 final.

potreban zajednički napor svih predmetnih sudionika na svim razinama – država članica, uključujući njihove lokalne i regionalne vlasti, institucija EU-a i civilnog društva.

2. PRAVNA OSNOVA, SUPSIDIJARNOST I PROPORCIONALNOST

• Pravna osnova

Inicijativa je u skladu sa člancima 165. i 166. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU). U članku 165. navodi se da Unija doprinosi razvoju kvalitetnog obrazovanja poticanjem suradnje među državama članicama te, ako je to potrebno, podupiranjem i dopunjavanjem njihovih aktivnosti, pri čemu u potpunosti poštuje odgovornost država članica za nastavni sadržaj i ustroj obrazovnih sustava. U članku 166. navodi se da Unija provodi politiku strukovnog osposobljavanja koja podupire i dopunjuje djelovanje država članica, pri čemu u cijelosti poštuje odgovornost država članica za sadržaj i ustroj strukovnog osposobljavanja.

U okviru inicijative ne predlaže se proširenje regulatorne ovlasti EU-a niti se predlažu dodatne obveze za države članice. Države članice će, u skladu s nacionalnim okolnostima, odlučiti kako će provesti Preporuku Vijeća.

• Supsidijarnost (za neisključivu nadležnost)

Iako su mnoge države članice u praksi provele različite mjere za potporu uključivim sustavima obrazovanja i promicanje zajedničkih vrijednosti na nacionalnoj razini, potrebno je ojačati suradnju na europskoj razini.

Dodana je vrijednost djelovanja na razini EU-a u sposobnosti EU-a da:

- promiče zajedničko razumijevanje važnosti zajedničkih vrijednosti,
- podržava rad država članica u cilju provedbe mjera za promicanje zajedničkih vrijednosti na nacionalnoj i regionalnoj razini,
- financira inicijative u području mobilnosti i *twinninga* te druge transnacionalne projekte,
- olakša razmjenu znanja, stručnosti i dobre prakse.

• Proporcionalnost

Prijedlogom se podupiru zajedničko razumijevanje vrijednosti, uključivo obrazovanje i europska dimenzija poučavanja te se prikazuje kako ih se može promicati u okviru obrazovanja. Države članice i Komisija njime se potiču na dijeljenje dobre prakse i informacija te na razvoj politika na nacionalnoj razini i razini EU-a. Budući da su obveze koje će države članice preuzeti dobrovoljne prirode te da svaka država članica odlučuje o svojem pristupu provedbi mjera u cilju promicanja zajedničkih vrijednosti i europske dimenzije poučavanja, mjera se smatra proporcionalnom.

• Odabir instrumenta

Preporuka Vijeća primjeren je instrument u području obrazovanja i osposobljavanja, u kojem EU ima pomoćnu nadležnost, te je instrument koji se često upotrebljava za djelovanje EU-a u području obrazovanja i osposobljavanja. Kao pravni instrument znači obvezivanje država članica na mjere navedene u tekstu i pruža jači politički temelj za suradnju u tom području, uz potpuno poštovanje nadležnosti država članica u području obrazovanja i osposobljavanja.

3. REZULTATI EX POST EVALUACIJA, SAVJETOVANJA S DIONICIMA I PROCJENE UČINAKA

- **Ex post evaluacija/provjera primjerenosti postojećeg zakonodavstva**

Nije primjenjivo.

- **Savjetovanja s dionicima**

Internetsko javno savjetovanje pokrenuto je 19. svibnja 2017. i završeno 11. kolovoza 2017. Ukupno je zaprimljeno **1 124 odgovora** te više od 200 dokumenata o stajalištu, što ukazuje na veliko zanimanje za inicijativu. Iz odgovora proizlazi da su se ispitanici gotovo jednoglasno (95 %) složili o tome da obrazovanje pomaže mladima da „razumiju važnost zajedničkih vrijednosti i pridržavaju ih se” te da bi EU trebao pomoći državama članicama u toj zadaći (98 %). Rezultati savjetovanja dostupni su [na internetu](#).

Glavni rezultati savjetovanja uključuju sljedeće:

- većina **ispitanika (62,6 %)** vjeruje da obrazovanje već ima važnu ulogu u pomaganju mladima da razumiju važnost zajedničkih vrijednosti te da ih se pridržavaju, ali znatan udio, gotovo **40 % ispitanika**, misli da bi se obrazovanjem moglo postići više,
- gotovo svi su se ispitanici (98 %) složili da postoji potreba **promicanja uključivog obrazovanja** koje odgovara na potrebe svih učenika, dok ih samo 16 % smatra da obrazovanje to već čini. Iskazana je velika opća potpora za alate EU-a. Najučinkovitijima se smatraju financijska sredstva EU-a (93,3 %), potpora suradnji škola i sveučilišta na promicanju inovacija i modernizacije (91,6 %), mobilnost studenata u svrhu učenja (91,5 %) te kratkoročne razmjene učenika u školama (88,2 %);
- gotovo svi ispitanici (93,2 %) smatraju da je važno ili vrlo važno da ljudi **bolje razumiju povijest, kulturu i vrijednosti EU-a** te povijest, kulturu i vrijednosti drugih država članica kako bi u potpunosti razumjeli ulogu koju imaju kao odgovorni i aktivni članovi europskih društava.

Osim toga, održano je mnoštvo savjetodavnih sastanaka i događanja.

Sastanci na kojima su prikupljene informacije od država članica uključuju: sastanak skupine na visokoj razini (viši dužnosnici ministarstava obrazovanja) 15. i 16. lipnja 2017. (Estonija); tri sastanka glavnih direktora; sastanak o visokom obrazovanju 13. i 14. ožujka 2016. te sastanke u školama, 10. i 11. travnja 2016. (Malta) i 18. i 19. rujna 2017. (Estonija).

Događaji na kojima su prikupljene informacije od dionika uključuju: konferenciju Jean Monnet, 15. studenoga 2015.¹⁶; kolokvij čiji je domaćin bio potpredsjednik g. Timmermans u suradnji s povjerenicima Jourovom i Oettingerom o medijima i demokraciji, uključujući ulogu etičkog novinarstva i medijske pismenosti za demokraciju i pluralistička društva¹⁷; dijaloge na visokoj razini koje je 2016. Komisija održala s vjerskim i nekonfesionalnim organizacijama na temu integracije i europskih vrijednosti; kolokvij čiji je domaćin bio povjerenik Navracsics

¹⁶ Pojediniosti dostupne na poveznici http://ec.europa.eu/education/events/20151109-jean-monnet-conference_en

¹⁷ Zaključci dostupni na poveznici http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2016-50/2016-fundamental-colloquium-conclusions_40602.pdf

o promicanju uključivanja i temeljnih vrijednosti putem obrazovanja, 26. svibnja 2016.¹⁸ te Europski forum o obrazovanju, osposobljavanju i mladima¹⁹ i posebni sastanak s predstavnicima civilnog društva²⁰ 19.–21. listopada 2016. Savjetovanja s organizacijama civilnog društva provedena su na posebnom participativnom seminaru u prosincu 2015., a ona sa socijalnim partnerima i organizacijama mladih u siječnju 2016. Naposljetku, Preporuka se nastavlja na zaključke Komisijina kolokvija o temeljnim pravima iz 2015. posvećenog sprečavanju i suzbijanju antisemitizma i mržnje prema muslimanima, među ostalim putem obrazovanja²¹.

Sudionici na prethodno spomenutim sastancima izrazili su snažnu potporu i zanimanje za istraživanje o tome kako uključivo obrazovanje može pridonijeti promicanju zajedničkih vrijednosti te o mogućoj ulozi EU-a u tom kontekstu.

Radna skupina ET 2020. za promicanje građanstva i zajedničkih vrijednosti slobode, snošljivosti i nediskriminacije putem obrazovanja održala je niz aktivnosti uzajamnog učenja o tim pitanjima. Iz tih su aktivnosti uzajamnog učenja proizašle sljedeće glavne poruke²²:

- obrazovanje bi trebalo pružati više od jednakih mogućnosti kako bi se osigurali uključivanje različitih skupina učenika i napredak prema stvarnoj obrazovnoj pravednosti,
 - i učenici i nastavnici moraju upoznati vrijednosti. Vrijednosti treba živjeti, a ne poučavati; demokratske vrijednosti moraju biti prisutne u učionici, primjerice putem učenja koje se temelji na projektima, a škole moraju prihvatiti aktivno sudjelovanje učenika, roditelja, nastavnika i šire zajednice u tzv. „sveobuhvatnom pristupu školovanju”,
 - u zajednici treba osigurati više aktivnosti utemeljenih na vrijednostima za djecu izloženu riziku od isključenosti; tj. ne samo za one koji rano napuštaju školovanje, već i za one koji su isključeni iz jedne škole ili više njih te marginalizirani. Zatražene su i dodatne potpore, uključujući financijske, za inicijative pružanja druge/treće prilike, individualnu poduku prilagođenu potrebama pojedinca te mentorstvo za marginaliziranu i isključenu djecu.
- **Prikupljanje i primjena stručnih znanja**

Ovaj se prijedlog temelji na brojnim izvješćima i studijama te na stručnom znanju stečenom u okviru aktivnosti uzajamnog učenja i sastanaka Radne skupine ET 2020. za promicanje građanstva i zajedničkih vrijednosti slobode, snošljivosti i nediskriminacije putem obrazovanja.

¹⁸ Izvješće dostupno na poveznici http://ec.europa.eu/education/sites/education/files/201605-colloquium-report-radicalisation_en.pdf

¹⁹ Izvješće dostupno na poveznici https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/flash-report-ety-forum-2016_en.pdf

²⁰ Izvješće dostupno na poveznici https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/flash-report-cso-day-2016_en.pdf

²¹ Zaključci dostupni na poveznici http://ec.europa.eu/justice/events/colloquium-fundamental-rights-2015/files/fundamental_rights_colloquium_conclusions_hr.pdf

²² Glavne poruke proizašle iz aktivnosti uzajamnog učenja o kritičkom razmišljanju i medijskoj pismenosti, društvenim i građanskim kompetencijama, uključivom obrazovanju te obrazovanju nastavnika dostupne su na poveznici http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/expert-groups/citizenship-common-values_en

[Europska agencija za posebne potrebe i uključivo obrazovanje](#)²³ svojim radom nastoji osigurati jednakost, jednake mogućnosti i prava za sve učenike, osobito za one koji su izloženi marginalizaciji i isključivanju, kao što su učenici s invaliditetom i/ili posebnim obrazovnim potrebama. Ta agencija pridonosi stvaranju politika EU-a različitim izvješćima i publikacijama, među ostalim o ranom odgoju i obrazovanju, ranom napuštanju školovanja među učenicima s posebnim obrazovnim potrebama te osposobljavanjem nastavnika za promicanje uključivog obrazovanja.

[Agencija Europske unije za temeljna prava](#) ima posebnu zadaću pružati neovisne savjete o temeljnim pravima utemeljene na dokazima te izdaje priopćenja i podiže razinu osviještenosti o temeljnim pravima u cilju osiguranja zaštite tih prava za osobe koje žive u EU-u.

Na temelju dokaza prikupljenih iz analitičkih izvješća akademske mreže NESET II (Mreža stručnjaka za socijalne aspekte obrazovanja i osposobljavanja)²⁴ zaključeno je da sustavi obrazovanja i osposobljavanja koji održavaju visoke standarde kvalitete za sve, potiču personalizirane i uključive pristupe koji uključuju roditelje, podupiru ranu intervenciju i ciljano pomažu učenicima s poteškoćama u razvoju mogu biti snažni pokretači društvene uključivosti. Slično tome, mreža NESET II istaknula je da vršnjačko nasilje narušava zajedničke vrijednosti slobode, snošljivosti i nediskriminacije te je dala pregled najučinkovitijih strategija i prakse za sprečavanje vršnjačkog i drugog nasilja u školama diljem EU-a²⁵.

U izvješću mreže Eurydice o „[Građanskom odgoju i obrazovanju u školama u Europi](#)” (2017.) koje je izrađeno za Komisiju istražene su mogućnosti da se u okviru građanskog odgoja i obrazovanja stvore zanimljiva i interaktivna okruženja za učenje, i to primjenom inovativnih pedagoških pristupa u cilju razvoja znanja, vještina i stavova potrebnih mladima da bi postali aktivni građani.

U [Pregledu obrazovanja i osposobljavanja](#) (2017.) također je naglašena potreba da obrazovni sustavi budu uključiviji zato što postignuća učenika uvelike ovise o njihovu socioekonomskom položaju.

Kad je riječ o Radnoj skupini ET 2020. i njezinim ciljanim aktivnostima u pogledu uzajamnog učenja, glavne poruke koje treba istaknuti u kontekstu ove Preporuke uključuju sljedeće:

- obrazovne bi ustanove trebale postati sastavni dio lokalne zajednice i pomoći u jačanju suradnje s civilnim društvom, organizacijama mladih, lokalnim vlastima i poslovnim sektorom kako bi se doprinijelo obrazovanju mladih,

²³ Agencija je neovisna organizacija koja djeluje kao platforma za suradnju ministara obrazovanja država članica EU-a. Njezin je glavni cilj pomoći im da poboljšaju svoju obrazovnu politiku i praksu putem informacija utemeljenih na dokazima te davanjem prijedloga za provedbu politika uključivog obrazovanja. Agencija se financira iz fondova programa Erasmus+ i doprinosa nacionalnih ministarstava. Njezini su članovi 27 država članica te Island, Norveška i Švicarska.

²⁴ [Policy and Practices for Equality and Inclusion In and Through Education: Evidence and policy guidance from European research projects funded under FP6 and FP7](#) (2015.) http://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2015/08/AR1_2015.pdf; [Education Policies and Practices to Foster Tolerance, Respect for Diversity and Civic Responsibility in Children and Young People in the EU](#) (2016). c <http://nesetweb.eu/en/library/education-policies-and-practices-to-foster-tolerance-respect-for-diversity-and-civic-responsibility-in-children-and-young-people-in-the-eu/>

²⁵ [How to Prevent and Tackle Bullying and School Violence: Evidence and Practices for Strategies for Inclusive and Safe Schools](#) (2015.), http://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2015/08/AR2_2015.pdf

- demokratska i uključiva kultura učenja u kojoj se vrednuje raznolikost i omogućuje prostor za dijalog i raspravu o kontroverznim pitanjima bitna je za socio-emocionalno učenje te za stjecanje društvenih i građanskih kompetencija,
- nastavnike treba podupirati i osposobiti za rad s raznolikošću te za razvoj društvenih i građanskih kompetencija učenika, i to inicijalnim obrazovanjem nastavnika, kontinuiranim profesionalnim razvojem, praktičnim alatima te pružanjem stalne potpore i smjernica.

- **Procjena učinka**

Budući da su predložene aktivnosti zamišljene kao dopuna inicijativama država članica te s obzirom na njihov dobrovoljni karakter i opseg očekivanih učinaka, procjena učinka nije bila potrebna te stoga nije provedena. Umjesto toga su u prijedlog uvršteni rezultati prethodnih studija, savjetovanja s državama članicama i javnog savjetovanja.

- **Primjerenost propisa i pojednostavljivanje**

Nije primjenjivo.

- **Temeljna prava**

Ovom se Preporukom želi podržati države članice u njihovim nastojanjima da promiču temeljna prava.

4. UTJECAJ NA PRORAČUN

Ova inicijativa neće iziskivati dodatna sredstva iz proračuna EU-a.

Za potporu financiranju mobilnosti pojedinaca u svrhu učenja, virtualnih razmjena, projekata suradnje i volonterskih aktivnosti koje služe promicanju zajedničkih vrijednosti, uključivanja i razumijevanja Europe poticat će se upotreba programa financiranja EU-a kao što su Erasmus+, Kreativna Europa i Europa za građane, ako je to primjereno. To će biti učinjeno u skladu s njihovom pravnom osnovom i financijskim kapacitetom.

5. OSTALI DIJELOVI

- **Planovi provedbe i mehanizmi praćenja, evaluacije i izvješćivanja**

Ova će se Preporuka provoditi uz stalnu suradnju unutar Strateškog okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (ET 2020.) i bilo kojeg budućeg okvira. Mjere poduzete kao odgovor na ovu Preporuku će se u sklopu tih okvira podvrgavati redovitom preispitivanju, među ostalim u Pregledu obrazovanja i osposobljavanja.

- **Dokumenti s obrazloženjima (za direktive)**

Nije primjenjivo.

- **Detaljno obrazloženje posebnih odredbi prijedloga**

Uzimajući u obzir veliku raznolikost obrazovnih sustava i poštujući načelo supsidijarnosti, u prijedlogu se utvrđuje niz preporuka kojima će se države članice usmjeravati prema najučinkovitijim mjerama za promicanje zajedničkih vrijednosti, osiguravanje uključivog obrazovanja i uključivanje europske dimenzije poučavanja u svoje posebne kontekste.

Kad je riječ o **promicanju zajedničkih vrijednosti**, u prijedlogu se državama članicama preporučuje da učine sljedeće:

- promiču pružanje ciljanog građanskog odgoja i obrazovanja te obrazovanja u području etike,

- unapređuju kritičko razmišljanje i medijsku pismenost,
- potiču aktivno sudjelovanje učenika, roditelja i nastavnika u upravljanju školama te sudjelovanje mladih u lokalnim zajednicama,
- promiču najbolju praksu poput one iz dokumenta Vijeća Europe Kompetencije demokratske kulture.

S obzirom na **uključivo obrazovanje** za sve učenike u prijedlogu se preporučuje sljedeće:

- uključiti svu djecu u obrazovanje od najranije dobi i istodobno podupirati učenike s posebnim obrazovnim potrebama, omogućiti fleksibilnost pri prijelazu između različitih obrazovnih razina te pružiti dostatno obrazovno i profesionalno usmjeravanje,
- osloniti se na stručnost i potporu Europske agencije za posebne potrebe i uključivo obrazovanje.

Kad je riječ o **europskoj dimenziji poučavanja**, u prijedlogu se preporučuje sljedeće:

- olakšati učenje o EU-u i njegovim državama članicama te promicati sudjelovanje u inicijativama u području mobilnosti i *twinninga* te u projektima na terenu.

Kako bi se sve to postiglo, u prijedlogu se preporučuje da se nastavnicima pruži potpora u vidu dostatnog inicijalnog i trajnog osposobljavanja u području građanskog odgoja i obrazovanja te uključivih pedagoških metoda i da im se olakša sudjelovanje u razmjenama i programima učenja.

U dokumentu se predlažu posebne provedbene mjere za pomoć tijelima država članica u ispunjavanju tih ciljeva.

Ujedno se pozdravlja namjera Komisije da podupre države članice u ispunjavanju navedenih preporuka, među ostalim, financiranjem mobilnosti u svrhu učenja, međusobnih razmjena, projekata suradnje, volontiranja i rada s mladima; uzajamnim učenjem i razmjenom dobre prakse putem okvira ET 2020. te izgradnjom empirijske osnove za reforme politika.

Prijedlog

PREPORUKE VIJEĆA

o promicanju zajedničkih vrijednosti, uključivog obrazovanja i europske dimenzije poučavanja

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegove članke 165. i 166.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

budući da:

- (1) U članku 2. Ugovora o Europskoj uniji navedeno je da se „Unija temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući prava pripadnika manjina. Te su vrijednosti zajedničke državama članicama u društvu u kojem prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost i jednakost žena i muškaraca.”
- (2) Inspirirana tim vrijednostima, Unija je uspjela ujediniti zemlje, zajednice i ljude u jedinstveni politički projekt kojim je omogućeno najdulje razdoblje mira u povijesti Europe tijekom kojeg su postignuti socijalna stabilnost i gospodarski napredak. Države članice prihvatile su vrijednosti navedene u Ugovoru te su time uspostavile zajednički okvir koji obilježava europski način života i identitet te određuje položaj Unije na svjetskoj sceni.
- (3) Unija i njezine države članice suočene su s mnoštvom izazova, među kojima su populizam, ksenofobija, razdorni nacionalizam, diskriminacija, širenje lažnih vijesti i dezinformacija te izazov radikalizacije. Ti bi fenomeni mogli ozbiljno ugroziti temelje naših demokracija, narušiti povjerenje u vladavinu prava i demokratske institucije te oslabiti osjećaj pripadnosti unutar europskih društava i među njima.
- (4) Nedostatak svijesti o nastanku Unije, razlozima njezina osnivanja i osnovama njezina funkcioniranja otvara prostor za dezinformacije i sprečava stvaranje informiranog mišljenja o njezinim djelovanjima. Poznavanjem raznolikosti Unije i njezinih država članica podupiru se međusobno poštovanje, razumijevanje i suradnja unutar država članica i među njima.
- (5) Obrazovanje na svim razinama i od najranije dobi ima ključnu ulogu u promicanju i poučavanju zajedničkih vrijednosti. Njime se pomaže u osiguravanju socijalne uključenosti tako što se svakom djetetu pruža poštena prilika za uspjeh. Obrazovanjem se građanima pruža mogućnost da postanu aktivni i kritički osviješteni te se produbljuje razumijevanje europskog identiteta.
- (6) Europski su čelnici na sastanku u Göteborgu u studenome 2017. raspravljali o važnosti obrazovanja i kulture za budućnost Europe. Kao izvor informacija za tu raspravu

poslužila je Komunikacija Komisije pod nazivom Obrazovanjem i kulturom jačati europski identitet²⁶, u kojoj se navodi da je „jačanje našeg europskog identiteta i dalje od presudne važnosti, a obrazovanjem i kulturom to se može osigurati na najbolji način”, a u kojoj je Komisija iznijela svoju viziju europskog prostora obrazovanja i predložila niz inicijativa.

- (7) Promicanje jednakosti, socijalne kohezije i aktivnoga građanstva jedan je od ciljeva okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja ET 2020.²⁷, koji se temelji na shvaćanju da bi se obrazovanjem trebalo promicati međukulturne kompetencije, demokratske vrijednosti i poštovanje temeljnih prava, boriti se protiv svih oblika diskriminacije i rasizma te osposobiti mlade za pozitivnu komunikaciju s vršnjacima različitog podrijetla.
- (8) Europski su ministri obrazovanja 17. ožujka 2015. donijeli Parišku deklaraciju²⁸, u kojoj je utvrđena predanost država članica promicanju zajedničkih vrijednosti te unapređivanju kritičkog mišljenja, medijske pismenosti, uključivog obrazovanja i međukulturnog dijaloga. Iz odgovora primljenih u okviru javnog savjetovanja na razini EU-a²⁹ jasno je vidljivo da treba promicati uključivo obrazovanje. Samo 16 % ispitanika smatra da obrazovanje trenutno postiže taj cilj; 95 % smatra da bi obrazovanje trebalo pomoći mladima da shvate važnost zajedničkih vrijednosti, a 98 % misli da Unija treba pomoći državama članicama u ostvarenju tog zadatka.
- (9) Anketa mreže Eurydice iz 2017. o građanskom odgoju i obrazovanju u školama u Europi³⁰ pokazala je da je građanski odgoj trenutačno u središtu pozornosti u nekoliko europskih zemalja. Međutim, gotovo polovica zemalja još uvijek nema politiku uključivanja građanskog odgoja u inicijalno obrazovanje nastavnika. Nastavnike bi stoga trebalo podržati te ojačati njihov položaj mjerama za stvaranje otvorene kulture učenja i rad s raznolikim skupinama učenika kako bi mogli poučavati građanske kompetencije, prenositi zajedničku europsku baštinu, promicati zajedničke vrijednosti i biti uzor učenicima.
- (10) Radikalizacija koja vodi k nasilnom ekstremizmu i dalje je akutni problem u nekoliko država članica. Promicanje zajedničkih vrijednosti kao vektora socijalne kohezije i integracije, među ostalim putem obrazovnih politika, integralni je dio rješenja. Kako bi poduprla države članice u njihovim nastojanjima, Europska komisija je u srpnju 2017. uspostavila Skupinu na visokoj razini za radikalizaciju³¹, čiji je zadatak utvrditi mjere potpore, uključujući u području obrazovanja.
- (11) Najnoviji rezultati istraživanja u okviru Međunarodnog programa za procjenu znanja i vještina učenika (PISA)³² te Pregleda obrazovanja i osposobljavanja za 2017.³³ ističu povezanost između nejednakosti u obrazovanju i socioekonomskog položaja učenika.

²⁶ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-strengthening-european-identity-education-culture_en.pdf

²⁷ Zajedničko izvješće Vijeća i Komisije za 2015. godinu o provedbi strateškog okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (ET 2020.) – Novi prioriteti za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (SL C 417, 15.12.2015.).

²⁸ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/news/2015/documents/citizenship-education-declaration_en.pdf

²⁹ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/results-citizenship-consultation_en.pdf

³⁰ https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/6/68/215_EN_Citizenship_2017_N.pdf

³¹ Odluka Komisije od 27. srpnja 2017. o osnivanju stručne skupine Komisije na visokoj razini za borbu protiv radikalizacije. JO C252/3, 3.8.2017.

³² <https://www.oecd.org/pisa/pisa-2015-results-in-focus.pdf>

³³ http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/et-monitor_hr

Prema podacima programa PISA vjerojatnost da će učenici iz siromašnijih kućanstava imati lošije rezultate od svojih bogatijih kolega triput je veća, a vjerojatnost da će učenici migrantskog podrijetla imati slabije rezultate u usporedbi s ostalim učenicima više je nego dvostruka. Kako bi se spriječila marginalizacija mladih, neophodni su uključivi i poštenu obrazovni sustavi koji potiču kohezivna društva, postavljaju temelje za aktivno građanstvo i poboljšavaju zapošljivost.

- (12) Istraživanja Eurobarometra ukazuju na iznimno nisku razinu znanja o Uniji. Prema istraživanju javnog mnijenja iz 2014. 44 % ljudi smatra da je njihovo razumijevanje funkcioniranja Unije ograničeno³⁴, dok istraživanje iz 2011. pokazuje da relativna većina smatra da nisu dobro informirani o Europskoj uniji³⁵. Isto je istraživanje pokazalo i da trećina ljudi ne zna točan broj država članica u Uniji³⁶. U najnovijem istraživanju Eurobarometra³⁷ ističe se da 35 % ispitanika smatra usporedive obrazovne standarde najkorisnijima za budućnost Europe.
- (13) S obzirom na navedeno, bitno je da države članice ulože dodatni trud u nastavak provedbe svih ciljeva Pariške deklaracije iz 2015. Osobito je važno nastaviti promicati zajedničke vrijednosti koje su vektori kohezije i uključenosti, podupirati stvaranje participativnog okruženja za učenje na svim razinama obrazovanja, poboljšavati osposobljavanje nastavnika u području građanskog odgoja i raznolikosti te unaprjeđivati medijsku pismenost i sposobnost kritičkog razmišljanja svih učenika.
- (14) Uključivo obrazovanje za sve učenike, uključujući učenike migrantskog podrijetla, učenike u nepovoljnom socioekonomskom položaju i učenike s posebnim potrebama, neophodno je za izgradnju koherentnijih društava. U nastojanju da se to postigne države članice mogu se koristiti postojećim instrumentima Unije, koji uključuju program Erasmus+, europske strukturne i investicijske fondove, programe Kreativna Europa i Europa za građane, Program o pravima, jednakosti i građanstvu, Europske snage solidarnosti i Obzor 2020. te smjernicama i stručnim znanjima Europske agencije za posebne potrebe i uključivo obrazovanje.
- (15) Program Erasmus+ ukazuje na to da su mobilnost i prekogranični kontakti najučinkovitiji način za upoznavanje europskog identiteta. Vrlo je važno da sve kategorije učenika jednako iskoriste mogućnosti koje nudi taj program, osobito putem školskih razmjena između država članica. Virtualna mobilnost, osobito putem mreže e-Twinning, odličan je alat kojim se omogućuje izravan kontakt među učenicima i koji će se narednih godina upotrebljavati u većoj mjeri te u kombinaciji s fizičkom mobilnošću.
- (16) Uvođenje europske dimenzije u nastavu trebalo bi učenicima pomoći da upoznaju europski identitet u svoj njegovoj raznolikosti te da razviju jači osjećaj europske pripadnosti i njime nadopune svoje lokalne, regionalne i nacionalne identitete i

³⁴ Standardno istraživanje Eurobarometra br. 81, proljeće 2014., str. 117. (http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb81/eb81_publ_en.pdf)

³⁵ Standardno istraživanje Eurobarometra br. 75, proljeće 2011., str. 48. (http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb75/eb75_publ_en.pdf)

³⁶ Standardno istraživanje Eurobarometra br. 75, proljeće 2011., str. 50. (http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb75/eb75_publ_en.pdf)

³⁷ Posebno istraživanje Eurobarometra br. 467, jesen 2017., str. 6.: „Većina smatra da bi usporedivi životni standard bio najkorisniji za budućnost Europe (52 %), a više od jedne trećine spominje usporedive obrazovne standarde (35 %)”, http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPE_CIAL/surveyKy/2179)

tradicije. Ono je važno i za promicanje boljeg razumijevanja Unije te razumijevanja njezinih država članica.

- (17) Ovom Preporukom u potpunosti se poštuju načela supsidijarnosti i proporcionalnosti. Sadržajem ove Preporuke ne dovode se u pitanje postojeće nacionalne inicijative u tim područjima, osobito u području nacionalnoga građanskog odgoja i obrazovanja,

DONIJELO JE OVU PREPORUKU

Države članice trebale bi:

Promicanje zajedničkih vrijednosti

1. od rane dobi i na svim razinama obrazovanja unaprjeđivati razmjenu zajedničkih vrijednosti iz članka 2. Ugovora o Europskoj uniji kako bi se ojačali socijalna kohezija i zajednički osjećaj pripadnosti na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini te na razini Unije;
2. nastaviti provoditi obveze iz Pariške deklaracije, osobito na sljedeće načine:
 - (a) promicanjem građanskog odgoja i obrazovanja, etike i otvorenog ozračja u učionicama u cilju izgradnje tolerantnih i demokratskih stavova;
 - (b) unaprjeđivanjem kritičkog razmišljanja i medijske pismenosti, posebice u uporabi interneta i društvenih medija, kako bi se podigla razina osviještenosti o opasnostima od nepouzdatih izvora informacija te ojačala sposobnost prosuđivanja;
 - (c) razvojem struktura koje potiču aktivno sudjelovanje nastavnika, roditelja, učenika i šire zajednice u upravljanju školama te
 - (d) omogućivanjem mladima da sudjeluju u demokraciji te da se aktivno i odgovorno angažiraju u zajednici;
3. učinkovito se koristiti postojećim alatima za promicanje građanskog odgoja i obrazovanja, posebice onima iz Okvira kompetencija demokratske kulture Vijeća Europe³⁸.

Osiguravanje uključivog obrazovanja

4. promicati uključivo obrazovanje za sve učenike, osobito na sljedeće načine:
 - (a) uključivanjem svih učenika u kvalitetno obrazovanje počevši od najranije dobi;
 - (b) podupiranjem učenika i studenata u skladu s njihovim potrebama, uključujući osobe u nepovoljnom socioekonomskom položaju, osobe migrantskog podrijetla, osobe s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama te najdarovitije učenike;
 - (c) olakšavanjem prijelaza između različitih obrazovnih razina i pružanja odgovarajućeg obrazovnog i profesionalnog usmjeravanja;
5. učinkovito se koristiti uslugama Europske agencije za posebne potrebe i uključivo obrazovanje³⁹ u cilju primjene i praćenja uspješnih uključivih pristupa u svojim obrazovnim sustavima.

Promicanje europske dimenzije poučavanja

6. promicati europsku dimenziju poučavanja poticanjem:
 - (a) razumijevanja europskog konteksta i zajedničke baštine te razvoja osviještenosti o raznolikosti država članica Unije;

³⁸ Kompetencije demokratske kulture – Živjeti zajedno i ravnopravno u kulturno raznolikim demokratskim društvima (2016.), <https://www.coe.int/en/web/education/competences-for-democratic-culture>

³⁹ Kako je navedeno u članku 10. Uredbe (EU) br. 1288/2013 o uspostavi programa „Erasmus+”: programa Unije za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport.

- (b) razumijevanja nastanka i funkcioniranja Unije;
- (c) sudjelovanja učenika i nastavnika u mreži e-Twinning i prekograničnoj mobilnosti, osobito za škole;
- (d) terenskih projekata u cilju podizanja razine osviještenosti o Europskoj uniji u obrazovnim centrima, osobito putem izravne interakcije s mladima.

Potpora nastavnicima i nastavi

7. nastavnicima, ravnateljima škola i akademskom osoblju omogućiti promicanje zajedničkih vrijednosti i pružanje uključivog obrazovanja, i to na sljedeće načine:
 - (a) uvođenjem mjera kojima se jača položaj nastavnika, ravnatelja škola i akademskog osoblja te im se pomaže u prenošenju zajedničkih vrijednosti i promicanju aktivnoga građanstva uz istodobno razvijanje osjećaja pripadnosti i odgovaranje na različite potrebe učenika te
 - (b) promicanjem razmjena i programa uzajamnog učenja te usmjeravanja i mentorstva nastavnika i akademskog osoblja.

Provedbene mjere

8. preispitati i, ako je potrebno, izmijeniti postojeće politike i prakse u području obrazovanja, osposobljavanja i neformalnog učenja u cilju djelovanja u skladu s ovim preporukama;
9. utvrditi nedostatke i poboljšati sudjelovanje javnosti, savjetovanja i prikupljanje podataka u cilju poboljšanog donošenja politika utemeljenih na dokazima koje se odnose na društvenu i građansku dimenziju obrazovanja i osposobljavanja;
10. nastaviti surađivati u okviru strateške suradnje EU-a u području obrazovanja i osposobljavanja, mladih, sporta i kulture putem uzajamnog učenja te razmjene dobre prakse u cilju promicanja zajedničkih vrijednosti;
11. u cilju provedbe ovih preporuka učinkovito se koristiti instrumentima EU-a za financiranje, posebice programom Erasmus+, europskim strukturnim i investicijskim fondovima, programima Kreativna Europa i Europa za građane, Programom o pravima, jednakosti i građanstvu te programom Obzor 2020.

POZDRAVLJA NAMJERU KOMISIJE DA:

12. podupire države članice u provedbi odredaba ove Preporuke putem dostupnih alata i instrumenata financiranja;
13. podupire reforme nacionalne i regionalne politike te unaprjeđuje praksu putem okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja ET 2020. ili bilo kojeg budućeg okvira;
14. izrađuje i redovito preispituje praktične referentne instrumente i smjernice namijenjene kreatorima politika i djelatnicima te da podupire istraživanje i sudjelovanje dionika u cilju popunjavanja praznina u znanju;
15. procijeni i ocijeni mjere poduzete kao odgovor na ovu Preporuku, osobito putem okvira ET 2020., uključujući Pregled obrazovanja i osposobljavanja.

Sastavljeno u Bruxellesu

*Za Vijeće
Predsjednik*